

بررسی و تحلیل مقررات ارزش گذاری گمرکی

در روابط مالی و بازرگانی

بهمن رضانی

چکیده

ارزش گذاری کالاهای صادراتی به موجب قانون و مقررات گمرکی به وسیله گمرک تعریف می شود ، ولی در عمل با توجه به مقررات صادرات و واردات توسط کمیسیون نرخ گذاری مستقر در سازمان توسعه تجارت انجام می گیرد . در قیمت گذاری ارزش صادراتی کالاهای صادراتی به طور قطع بازار های هدف و ارزش معاملاتی کالاهای مشابه دیگر صادر کنندگان از سایر کشورها به این بازارها اهمیت زیادی دارد و مورد توجه ویژه ای قرار میگیرد . همچنین بهای عمده فروشی در درون کشور ، هزینه های ارزی که در زنجیره تولید صرف شده و سایر عوامل تعیین کننده به لحاظ بازاریابی کاربرد دارد. کالاهای صادراتی چون عمدتا از حقوق صدوری معاف هستند ، بنابراین از این لحاظ در گمرک حساسیتی بروز نمی کند ، ولی در هر حال برای استفاده های دیگر ، مثلا در زمینه تسهیلات بانکی، جوایز صادراتی ، یارانه های صادراتی و همچنین امتیازاتی از قبیل استرداد ، واردات در مقابل صادرات ، تعهدات ارزی، که ممکن است تعهد ارزی باشد مورد توجه قرار می گیرد.

واژگان کلیدی: گمرک، ارزشگذاری کالا، صادرات و واردات، تجارت کالا،

مدیریت بازرگانی

بخش اول: بررسی بین المللی و تحلیل ابعاد مقررات ارزشگذاری گمرکی کالا

مقررات سازمان تجارت جهانی حرکت آزاد کالا و سرمایه به عنوان هدف غایی در تنظیم روابط تجاری و بین المللی اعلام گشته و خواسته شده مرزهای ملی و گمرکی به تدریج نقش و اهمیت خود را در مبادله کالا و سرمایه میان کشورهای عضو این سازمان از دست داده و از میان بروند تا نوعی رقابت آزاد در جهان اقتصادی رونق گیرد مقررات سازمان جهت رسیدن به این اهداف همان موافقت نامه های سازمانی می باشد. مجموعه مقررات دورتوکیو درمورد ارزشگذاری گمرکی کالا در جریان مذاکرات دور اروگوئه جای خود را به موافقت نامه اجرای ماده ۷ گات ۱۹۹۴ یا موسوم به موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی داد.^۱

بند اول: ماده ۷ موافقت نامه عمومی تجارت کالا و خدمات ۱۹۹۴

این ماده در پنج بند چارچوب کلی رفتار اعضا درخصوص ارزشگذاری گمرکی را ترسیم می نماید.

۱) اعضا وصول کلی ارزشگذاری مقرر در بندهای ذیل از این ماده را مورد تایید قرار می دهند و متعهد می شوند در مورد تمامی محصولات مشمول حقوق و عوارض یا دیگر هزینه ها یا محدودیت های وارداتی و صادراتی مبتنی بر ارزش و یا به هر ترتیب تنظیم شده بر مبنای ارزش به این اصول عمل نمایند. به علاوه آنها بنابر درخواست هر عضو دیگری، عملکرد هریک از قوانین یا مقررات خود در مورد تعیین ارزش گمرکی را با توجه به این اصول بررسی و بنابر درخواست عضو گزارشات لازم در مورد اقدامات انجام شده را انجام دهند.

۲) الف) ارزش گمرکی کالای وارداتی می بایست بر ارزش واقعی کالای وارداتی موضوع تعیین حقوق و عوارض گمرکی و یا کالای مشابه مبتنی باشد و نباید بر ارزش کالای دارای منشاء ملی و یا ارزشهای دلخواه و موهوم استوار گردد.

^۱-Kumar Ratnesh/op.cit/p.28

ب) «ارزش واقعی» باید قیمتی باشد که کالای مورد نظر یا مشابه در زمان و مکان تعیین شده توسط قوانین کشور وارد کننده، در جریان عادی تجارت و تحت شرایط رقابت کامل به آن قیمت فروخته یا پیشنهاد فروش آن داده شود. تا حدی که قیمت این کالا یا کالای مشابه بر حسب مقدار در معامله ای خاص تعیین می گردد. قیمتی که در نظر گرفته خواهد شد باید به طور ثابت بایکی از مقادیر ذیل مرتبط باشد.^۱

(۱) مقادیر قابل مقایسه

(۲) مقادیری که برای وارد کنندگان مطلوب تر از مقادیری باشد که در آنها حجم بیشتری از کالای مزبور در تجارت میان کشورهای صادر کننده و وارد کننده فروخته می شود.

ج) هنگامیکه ارزش واقعی طبق قسمت (ب) این بند قابل تعیین نباشد، ارزش گمرکی باید به نزدیک ترین معادل قابل تعیین برای ارزش واقعی مبتنی باشد.

(۳) در ارزش گمرکی کالا هیچ محصول وارداتی، نباید مبلغ مالیات داخلی قابل اعمال در کشور مبدا یا صادر کننده که محصول وارداتی مزبور از آن معاف بوده است یا با استرداد آن مورد بخشودگی قرار گرفته یا خواهد گرفت، گنجانده شود.^۲

(۴) الف) به استثنای موارد این بند، اگر در اجرای بند دوم این ماده عضوی مجبور گردد قیمت اظهار شده به پول کشوری دیگر را به پول خود تبدیل کند نرخ تبدیل در نظر گرفته شده برای هر ارز مورد بحث باید بر ارزش برابری تعیین شده طبق اساس نامه صندوق بین المللی پول یا نرخ ارز مورد تایید صندوق یا بر ارزش برابر تعیین شده بر اساس موافقت نامه ویژه منعقد شده ماده ۱۵ گات ۱۹۹۴ مبتنی باشد.

ب) در مواردی که چنین ارزش برابری ای تعیین نشده باشد نرخ تبدیل باید به گونه ای انتخاب شود که واقعا ارزش جاری پول مزبور را منعکس کند.

^۱- [http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO Agreements](http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO%20Agreements)

^۲- [http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO Agreements-products-protections.asp](http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO%20Agreements-products-protections.asp)

ج) هیچ چیز در این بند به گونه ای تفسیر نخواهد شد که عضوی را ملزم سازد روش تبدیل ارزش برای مقاصد گمرکی را که در تاریخ این موافقت نامه در سرزمینش قابل اعمال است به گونه ای تغییر دهد که موجب افزایش کلی میزان عوارض گمرکی گردد.^۱

۵) مبانی و روشهای تعیین ارزش محصولات مشمول حقوق و عوارض گمرکی یا هزینه ها یا محدودیت های دیگر که بر ارزش مبتنی بود یا به طریقی بر اساس ارزش تعیین می شوند باید ثابت بوده و به نحو مقتضی به اطلاع عموم برسد تا بازرگانان بتوانند با داشتن حد معقول از اطمینان ارزش گمرکی را برآورد نمایند.^۲

بخش دوم: موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی

تا اینجا فهمیدیم موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی اساسا همان مجموعه مقررات ارزشگذاری در دور توکیو است که اولاً: تنها ناظر بر ارزشگذاری کالاهای وارداتی از لحاظ مشخص نمودن حقوق و عوارض متعلقه بر اساس ارزش چنین کالاهایی است. ثانیاً: در این موافقت نامه تعهداتی برای ارزشگذاری گمرکی به منظور تعیین حقوق و عوارض صادراتی یا مدیریت سهمیه ها بر اساس ارزش کالا به چشم نمی خورد. ثالثاً: در آن هیچ گونه شرایطی برای ارزشگذاری کالا برای وضع مالیات در داخل یا اعمال کنترل های ارزی مشاهده نمی شود. بنابراین محدوده تعهدات بین المللی الزام آور در قالب این موافقت نامه اعمال معیارهای ارزشگذاری گمرکی مقرر در این موافقت نامه صرفاً برای کالای وارداتی می باشد. هر نوع استفاده یا تسری مقررات موافقت نامه مذکور به سایر موارد صرفاً به قوانین داخل کشورها مربوط بوده و در شمول الزامات و مقررات سازمان تجارت جهانی نیست.^۳

^۱ - اسناد حقوقی سازمان جهانی تجارت پیشین، ص ۷۱۱

^۲ - [http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO Agreements](http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO%20Agreements)

^۳ - [http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO Agreements-products](http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO%20Agreements-products)

بند اول: روشهای ارزشگذاری گمرکی کالا

براساس قوانین سازمان تجارت جهانی شش روش اصلی برای تعیین ارزش کالای وارداتی معین گردیده است که مهترین و پایه ای ترین آنها براساس ارزش معاملاتی می باشد که بر مبنای مدارکی دال برانجام معامله (فاکتور فروش) و موارد اظهار شده از سوی وارد کننده، تعیین می گردد و در صورت تردید در مورد ارزش اعلامی، مشخص وارد کننده می بایست در مورد صحت ارزش اعلامی ادارات گمرک را متقاعد نماید.

بند دوم: اصل پایه ای برای ارزش گمرکی، ارزش معاملاتی (روش اولیه)

موافقت نامه ارزش گمرکی مقرر می دارد که ارزش گمرکی بجز در اوضاع و احوال معین شده باید بر قیمت واقعی کالا منطبق گردد که غالباً در فاکتور فروش مشخص شده است. این قیمت به انضمام تعدیلاتی که از بابت عوامل مذکور در ماده ۸ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی است، صورت می گیرد.

الف) در تعیین ارزش گمرکی طبق ماده ۱ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی موارد زیر به قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت برای کالای وارد شده افزوده خواهد شد:

۱- مبالغ زیر، تا اندازه ای که خریدار متقابل شده اما در قیمت پرداخت شده یا قابل پرداخت برای کالا منظور نشده است.

۱،۱- حق العمل دلالی، جز حق العمل خرید.

۱،۲- هزینه محفظه هایی که برای مقاصد گمرکی چنان تلقی شود که با کالای موضوع بحث یک کاسه است.

۱،۳- هزینه بسته بندی چه از لحاظ نیروی کار یا مواد مورد استفاده^۱

ب) ارزش کالاها و خدمات، زیرا که به نحو مناسب سرشکن شده اند، در موردی که خریدار آنها را به طور رایگان یا به قیمت تخفیفی برای استفاده در زمینه تولید و فروش صادراتی کالای وارد شده به طور مستقیم یا غیرمستقیم تامین می کند. تا آن اندازه که چنین ارزشی در قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت منظور نشده باشد.

۱- مواد، اجزا تشکیل دهنده قطعات، اقلام مشابهی که در کالای وارد شده ترکیب گردید است.

۲- ابزارها، حدیده ها، قالبها، اقلام مشابهی که در تولید کالای وارد شده مورد استفاده قرار گرفته است.

۳- مواردی که در تولید کالای وارد شده مصرف شده است.^۱

۴- کارهای مهندسی، تکمیلی، هنری، طراحی و نقشه ها و طرحهای که در جای دیگری غیر از کشور وارد کننده کالا برعهده گرفته شده است. و برای تولید کالای وارد شده لازم است.

ج) حق امتیازها و وجوه اخذ پروانه ها، مربوط به کالایی که ارزشگذاری می شود و خریدار باید به عنوان یک شرط فروش کالایی که ارزشگذاری می شود آنها را بطوط مستقیم یا غیر مستقیم پرداخت نماید تا آن اندازه که این حق امتیازها و وجوه در قیمت واقعا پرداخت شده منظور نشده باشد.

د) ارزش هربخشی از عایدات فروش مجدد، واگذاری یا استفاده بعدی از کالای وارد شده که به طور مستقیم یا غیر مستقیم به فروشنده تعلق می گیرد.

ه) هر عضو، در تدوین قوانین خود مقرر خواهد داشت که موارد زیر به صورت کلی یا جزئی در ارزش گمرکی منظور گردند، یا در آن در نظر گرفته نشوند.

۱- هزینه حمل و نقل کالای وارد شده به بندر یا محل ورود.

^۱-[http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO Agreements-products-protections.asp](http://www.irtr.gov.ir/pages/WTO%20Agreements-products-protections.asp)

۲- مخارج بارگیری، تخلیه و جابجایی مرتبط با حمل و نقل کالای وارد شده به بندر یا محل ورود.^۱

۳- هزینه بیمه

و) افزایش موارد به قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت طبق این ماده تنها بر مبنای داده های واقعی و کمیت پذیر صورت خواهد گرفت. در تعیین ارزش گمرکی، جز موارد مقرر در این ماده هیچ چیز به قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت افزوده نخواهد شد. معادل «ارزش معاملاتی»^۲ است که نخستین و پایه ای ترین روش ارزشگذاری در موافقت نامه به حساب می آید. بنابراین در ارزش معاملاتی قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت کلی مبلغی است که خریدار به فروشنده یا به نفع فروشنده از بابت کالای وارداتی می پردازد و همه مبالغ پرداختی خریدار به فروشنده یا توسط خریدار به شخص ثالث برای انجام تعهد فروشنده، به عنوان شرط فروش کالای وارداتی را شامل می شود. قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت عبارت است از کل وجهی که خریدار می بایست برای کالاهای وارد شده به فروشنده یا به نفع او بپردازد. بنابراین نیازی نیست که پرداخت مزبور ضرورتا به شکل انتقال پول صورت گیرد. پرداخت رامی توان با اعتبارات اسنادی با دیگر اسناد قابل انتقال به عمل آورد و یا می تواند به شکل کلی و یا جزیی صورت گیرد. قیمت واقعا پرداخت شده اشاره به قیمت کالای وارد شده دارد. پس انتقال سودسهم یا دیگر وجوه از خریدار به فروشنده که به کالای وارد شده ارتباطی نداشته باشد بخشی از ارزش گمرکی محسوب نمی شود.^۳

^۱ - <http://www.irtr.gov.ir/pages/wto-agreements-products>

^۲ - Transaction value

^۳ - اسناد حقوقی سازمان جهانی تجارت پیشین، ص ۲۸۰

بند سوم: شرایط لازم برای اعمال روش ارزش معاملاتی

به منظور این که ارزش گمرکی کالا بر مبنای ارزش معاملاتی محاسبه گردد لازم است شرایط زیر محقق شود:

الف) وجود مدارکی دال بر انجام معامله

در گام نخست لازم است مدارکی که حاکی از انجام فروش صادراتی کالا به کشور وارد کننده باشد، ارائه گردد. این مدارک میتواند فاکتور فروش، قرارداد بیع و سفارش خرید و مواردی از این دست باشد.^۱

ب) عدم محدودیت در مورد واگذاری کالا به خریدار

همچنین هیچ گونه محدودیتی در زمینه واگذاری یا استفاده از کالا توسط خریدار بجز در موارد زیر وجود نداشته باشد:

۱- محدودیت های مقرر شده توسط قانون در کشور وارد کننده

۲- محدودیت های ناظر بر یک محدوده جغرافیایی خاص که کالا در آن جا می تواند مجدداً به فروش می رسد.

۳- محدودیت هایی که اساساً بر ارزش کالا اثر نمی گذارد^۲

^۱ - موافقت نامه ارزشگذاری کالا ماده (۱) قسمت الف بند ۳ همچنین در یادداشت تفسیری ضمیمه (۱) موافقت نامه اجرای ماده ۷ آمده است که در میان محدودیت هایی که یک قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت را غیر قابل قبول نمی گردانند محدودیت هایی هستند که اثر اساسی بر ارزش کالا ندارند. یک نمونه از چنین محدودیت ها موردی است که فروشنده خریدار خودرو را ملزم می گرداند این خودروها را پیش از تاریخ مشخصی که شروع سال برای مدل (خاصی) را نشان می دهد نفروشد یا به نمایش نگذارد.

^۲-kumar Ratnesh/op.cit/p.58

ج) عدم وجود شرایط اضافی در مورد قیمت یا فروش

در محاسبه ارزش معاملاتی نباید فروش کالا یا قیمت آن مشمول شرایط و ملاحظات گردد که به خاطر آن نتوان کالای موضوع ارزشگذاری را تعیین قیمت کرد، ذکر مثالهای زیر خالی از لطف نمی باشد:

۱- فروشنده قیمت کالای وارداتی را مشروط به آن کند که خریدار کالای دیگری را نیز به مقادیر تعیین نشده خریداری کند.

۲- قیمت کالای وارداتی بستگی به قیمت یا قیمت هایی داشته باشد که خریدار کالای وارداتی، کالاهای دیگری را به فروشنده کالای وارداتی می فروشد.

۳- قیمت بر مبنای شکلی از پرداخت قرار گرفته باشد که برای کالای وارداتی غیر معمول میباشد. مانند موردی که کالای وارداتی، کالای نیمه تمامی است که فروشنده بدان شرط آنرا عرضه می کند که مقدار مشخص از کالای تمام شده را دریافت کند.^۱

د) کامل بودن قیمت کالای فروخته شده مگر در موارد خاص

در ارزشگذاری رای کالای وارداتی نباید هیچ بخشی از عایدات حاصل از فروش مجدد، واگذاری یا استفاده بعدی خریدار از کالا به طور مستقیم یا غیرمستقیم به فروشنده تعلق می گیرد مگر آنکه بتوان مطابق مقررات ماده ۸ (موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی) تعدیل مناسب در قیمت بدست آورد.^۲ در این رابطه باید اطلاعات کافی وجود داشته باشد تا بتوان تعدیل های خاصی را طبق ماده ۸ در قیمت پرداختی (قابل پرداخت) اعمال نمود مانند:

^۱ -ضمیمه ۱ موافقت نامه یادداشت تغییری ماده ۱ شق ب از بند ۱

^۲ -موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی قسمت ج از بند ۱ ماده ۱

- ۱- حق العمل ودلالی، به جز دلالی خرید کالا.
 - ۲- هزینه محفظه هایی که در محاسبه برای منظورهای گمرکی محرز می گردد که با کالای مورد ارزش گذاری باید یکی شود .
 - ۳- هزینه بسته بندی چه از لحاظ نیروی کار یا مواد مورد استفاده .
 - ۴- ارزش کالاها و خدمات مشخص که به نحو مناسبی سرشکن شده است .
 - ۵- حق امتیازها و وجوه اخذ پروانه مربوط به کالایی که ارزش گذاری می شود و اجبارا باید توسط خریدار پرداخت گردد، بجز آنکه قبلا در بهای صادراتی منظور و در قالب "ارزش معاملاتی" عرضه شده باشد.
 - ۶- ارزش هر بخشی از عایدات فروش مجدد و اگذاری شده یا استفاده بعدی از کالای وارداتی که به طور مستقیم یا غیر مستقیم به فروشنده تعلق می گیرد.
 - ۷- هزینه حمل و نقل، بیمه و مخارج مرتبط تا محل ورود
- در هر حال هزینه هایی که پس از ورود به کالا تعلق می گیرد عبارتند از :
- اولا: مخارج ساختن، برپا داشتن، سوار کردن، نگهداری یا کمک فنی که در مورد کالاهایی وارد شده مانند دستگاه ها، ماشین آلات یا تجهیزات صنعتی که پس از ورود برعهده گرفته می شود .
- ثانیا هزینه حمل و نقل پس از ورود
- ثالثا: حقوق و مالیاتهای کشور وارد کننده
- ه) عدم ارتباط خریدار و فروشنده

خریدارد و فروشنده نباید با یکدیگر ارتباط داشته باشند یعنی نباید :

- ۱- اعضای ارشد یا مدیران کسب و کار یکدیگر باشند .
 - ۲- قانونا شریک در کسب و کار یکدیگر شناخته شوند.
 - ۳- کارفرما و مستخدم باشند .
 - ۴- شخصی باشد که به طور مستقیم یا غیر مستقیم ۵درصد یا درصد بیشتری از رای تعیین کننده مبتنی بر سرمایه سهام هر دو طرف را در تملک داشته یا کنترل کند.
 - ۵- یکی از آنان به طور مستقیم یا غیر مستقیم دیگری را کنترل کند. (یادداشت تفسری ضمیمه ۱ ماده ۱۵ ابراز می دارد که از لحاظ این موافقت نامه هنگامی پذیرفته است که یک شخص، شیخ دیگر را کنترل می کند که اولی از لحاظ حقوقی، یا عملاً در موقعیت اعمال محدودیت بردیگری باشد و یا تحت هدایت آن قرارداد استنباط و ضمناً اصطلاح اشخاص در موارد مورد نیاز شامل اشخاص حقوقی نیز می گردد)
 - ۶- هر دو به طور مستقیم یا غیر مستقیم تحت کنترل شخص ثالثی باشد.
 - ۷- اعضای یک خانواده باشند^۱
- البته علی رغم وجود این ارتباط که می تواند مانع از اعمال روش ارزش معاملاتی در محاسبه حقوق و عوارض گمرکی گردد چنانچه وارد کننده موارد زیر را اثبات نماید رابطه فوق مانع استفاده گمرک از روش های ارزش معاملاتی نخواهد شد .
- ۱- رابطه موجود تاثیری به قیمت کالا نداشته باشد .^۲

۲- ارزش معاملاتی کالا به یکی از ارزشهای موجود در همان زمان یا حدودا در همان زمان نزدیک است که عبارتند از:

اولا: ارزش معاملاتی در فروش کالاهای همسان یا مشابه به خریداران غیر مرتبط جهت صدور به همان کشور وارد کننده.

ثانیا: ارزش گمرکی کالای همسان یا مشابهی که طبق مقررات ماده ۵ موافقت نامه تعیین شده است.

ثالثا: ارزش گمرکی کالای همسان یا مشابهی که طبق مقررات ماده ۶ موافقت نامه تعیین شده است.

لازم به توضیح است که در اعمال سه معیار فوق به تفاوت‌های محرز در سطوح تجاری، سطوح مقداری و عناصر بر شمرده شده جهت تعدیلات لازم (ماده ۸ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی) و هزینه هایی که فروشنده در فروشهایی متقبل می شود که در آنها او و خریدار غر مرتبط اند و در فروشهایی که او و خریدار مرتبط اند و متقبل نمی شود توجه مقتضی خواهد شد.^۱

بنابراین این واقعیت که خریدار و فروشنده در قالبهای اشاره شده با یکدیگر مرتبط هستند به خودی خود دلیلی برای غیر قابل قبول تلقی کردن ارزش معاملاتی می تواند باشد. در صورتی که با توجه به اطلاعاتی که وارد کننده ارائه کرده یا به طریق دیگر فراهم آمده برای ادارات گمرک آشکار گردد که ارتباط مزبور بر قیمت کالا اثر داشته است باید ادله خود را در صورت درخواست (وارد کننده) به صورت کتبی به وی ابلاغ و به افرصت مقتضی جهت پاسخگویی دهد.^۲

^۱-<http://www.gov.ir/pages/WT0>

^۲ - ماده ۱ بند ۲ قسمت الف و ب و یادداشت تفسیری همین ماده

بخش سوم: بررسی و تحلیل مقررات ارزشگذاری گمرکی

قانون امور گمرکی جمهوری اسلامی ایران فراز وفرودهای بسیاری را تاتصویب قانون امور گمرکی ۱۳۵۰ و آیین نامه اجرایی آن پیموده است. این قانون و آیین نامه اجرایی آن پیموده است. این قانون و آیین نامه اجرایی آن قریب به ۴۰ سال تنها قانون امور گمرکی جمهوری اسلامی ایران محسوب می گردید تا اینکه تا قانون امور گمرکی جدید در آذرماه ۱۳۹۰ به تصویب مجلس محترم شورای اسلامی رسید. در اینجا سعی شده است که به معرفی قانون امور گمرکی جمهوری اسلامی ایران براساس قانون امور گمرکی ۱۳۵۰ و ۱۳۹۰ پرداخته شود.

بند اول: تعریف ارزش گمرکی براساس قانون امور گمرکی

در قانون امور گمرکی ۱۳۵۰ و آیین نامه اجرایی آن تعریف ارزش گمرکی در کشور در بخش واردات و صادرات به تفکیک عنوان گردیده که براین اساس تعیین ارزش گمرکی کالا با گمرک ایران است که البته در سنوات قبل تعیین ارزش کالای صادراتی به سازمان توسعه و کمیته یا کمیسیون محول شده که تقریباً مبنای تعیین ارزی، همان عوامل موضوع ماده ۲۱۳ آیین نامه اجرایی گمرکی ۱۳۵۰ به علاوه معیار بازارهای هدف و پذیرش تاثیر عواملی است که قیمتها را در سطح بین المللی دچار نوسان می کند در این قانون تعریف زیر از ارزش گمرکی که مبنای محاسبه حقوق و عوارض متعلق به کالای وارداتی برای ورود قطعی و سایر روشهای گمرکی در ورود موقت، ترانزیت خارجی، ترانزیت داخلی و کالای مرجوعی به عمل آمده است "ارزش کالای ورودی در گمرک درهمه موارد عبارت است از بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی و کلیه ی هزینه های مربوط به افتتاح اعتبار یا واریز بروات و همچنین حق استفاده از امتیاز نقشه، مدل و علامت بازرگانی و سایر حقوق مشابه مربوط به کالا و سایر هزینه هایی که به

آن کالا تا ورود به اولین دفتر گمرکی تعلق می گیرد که از روی فاکتور خرید یا سایر اسناد تسلیمی صاحب کالا تعیین و براساس نرخ ارز و برابری های اعلام شده از طرف بانک مرکزی ایران در روز تسلیم اظهارنامه خواهد بود برای کالا خروجی یا صادرات چون حقوق گمرکی و عوارض وصول نمی شود، برخلاف کالای ورودی "ارزش گمرکی" برحسب نوع قرارداد فروش هریک از شرایط مندرج در "اینکوترمز" می تواند برای هر محموله صادراتی معرفی و به همان شکل نیز ثبت می شود، به عبارت دیگر کالای صادراتی می تواند مثلاً بهای خرید کالا در مبدا به اضافه هزینه بیمه و حمل و نقل و باری باشد و یا آنکه تحویل روی عرشه کشتی^۳ باشد. هر چند در ماده ۲۱۳ موصوف اشاره ای هر چند مختصر در مورد کالای صادراتی و نحوه تعیین آن به عمل آمده که به همان اندازه کفایت می کند.

بند دوم: مفهوم کالای ورودی در تعریف ارزش گمرکی

طبق مقرر، در تعریف ارزش فقط کالاهای وارده را پوشش می دهد. کالاهای صادره همان ماده ۲۱۳ ملاک عمل می باشد. اصطلاح "کالاهای وارده" به کشور شامل کلیه تقسیمات واردات طبق مفاد ماده ۱۹ گمرک است، یعنی: ورود موقت، صدور مجدد (مرجوعی) و ترانزیت اعم از خارجی یا داخلی که موضوع این ارزشگذاری هستند. بدیهی است جز در مورد واردات قطعی که هدف از ارزشگذاری گمرکی، محاسبه حقوق و عوارض متعلق به کالای وارداتی است، در سایر موارد اهداف دیگری مانند محاسبه رقم وثایق یا تضمینات گمرکی مدنظر قرار دارند که بر مبنای این ارزش گمرکی می باشند.^۴

^۱ - منظور از روز تسلیم اظهار نامه روزی است که صاحب کالا اظهارنامه گمرکی را به گمرک داده و وجوه محاسبه شده را پرداخت و در دفتر گمرک ثبت می کند.

^۲ - مسعود طارم سری، اینکوترمز ۲۰۰۰، اتاق بازرگانی بین المللی، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۵

^۳ - حسین خزایی، حقوق تجارت بین الملل جلد پنجم، نشر قانون، ۱۳۸۸، ص ۱۴۸

^۴ - <http://rc.majlis.ir/fa>

بند سوم: تعیین ارزش کالای ورودی بر پایه بهای خرید کالا در مبدا

به موجب مقرر فوق یکی از اقلام مهم و در واقع بخش اصلی تشکیل دهنده ارزش گمرکی کالا همان بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا است که شامل سه جزء به قرار ذیل می باشد:

الف) بهای خرید کالا در مبدا

بهای خرید در مبدا بهایی است که فروشنده به تمام خریداران عرضه می کند، مگر اینکه بین مناطق مختلف جهان تفاوت هایی قائل شده باشد که قهراً در این صورت قابل پذیرش می باشد. بنابراین آنچه نباید متفاوت باشد بهای کالا برای همه خریدارانی است که از مبدا سفارش خرید کالایی را داده اند. در این صورت هیچ ارتباط یا امتیاز خاص یا تغییراتی در قیمت کالا تاثیر نخواهد داشت مگر آنکه مشخصات کالا متفاوت باشد. این بخش از ارزش گمرکی هنگامی از جانب گمرک قابل قبول است که در شرایط عادی تعیین شده و در آن هرگونه ارتباط و مناسبات دیگری که بر قیمت کالا اثر گذارد، غیر از آنچه به عنوان خریدار و فروشنده معمول است، ذخیل نباشد.^۱

ب) هزینه حمل و نقل و باربندی

بخش دیگری که در محاسبه بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا باید منظور گردد، هزینه حمل و نقل کالا از کشور مبدا به بندر مقصد است که منحصر شامل کرایه ی حمل و نقل و باربندی کالا تا حصول مقصد است که در محاسبه قیمت بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی به بهای خرید کالا در مبدا اضافه می گردد.^۲

جزء سوم از بهای خرید کالا درمبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا را حق بیمه باربری کال از مبدا تا مقصد تشکیل می دهد که علاوه بر کرایه به موجب بیمه نامه مشخص می شود . با توجه به تعریف "ارزش گمرکی" کالای ورودی و قید عبارت "در همه ی موارد" بدیهی است در هر حال برای مقاصد گمرکی باید اجزا تشکیل دهنده ی بیای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی اعم از اینکه حقیقتاً در رابطه با ورود کالا پرداخت شده باشد یا نشده باشد، فارغ از هرگونه تخفیف که به هر دلیل جزء تخفیف های تجاری عمومی اعطا شده یا می شود، محاسبه، پردازش و نمایش داده می شود و حتی اگر کالا رایگان یا بدون دریافت هرگونه هزینه واگذار شده باشد. این نکات در موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی نیز در بیان قیمت بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا برای مقاصد گمرکی عملاً لحاظ شده ولذا از این حیث مغایرتی در قانون امور گمرکی ۱۳۵۰ ملاحظه نمی گردد.^۱

بند چهارم: سایر هزینه های قابل قبول در تعریف ارزش گمرکی

در تعریف ارزش گمرکی ارزش گمرکی کالای وارده به غیر از بهای خرید کالا درمبدا به اضافه هزینه بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا لازم است هزینه های مربوط به افتتاح اعتبار یا واریز بروات اگر به صورت ارزی و توسط خریدار پرداخت شده و در اعلامیه فروش ارز درج گردیده باشد، اضافه گردد. هزینه هایی تحت عنوان "حق ثبت سفارش" که در گذشته اضافه می گردید که دیگر بعد از یکی نمودن حقوق گمرکی و عوارض، به بهای خرید کالا درمبدا به اضافه هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا اضافه نمی گردد. هزینه ی دیگر که به بهای خرید کالا درمبدا به اضافه هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالای وارده افزوده می گردد حق امتیاز نقشه و حق امتیاز مدل و علامت بازرگانی است. منظور از امتیاز نقشه در حقیقت انتقال توانایی و تخصص برای استفاده از ماشین آلات

^۱ - <http://rc.majlis.ir/fa>

وتجهیزات وارداتی مرتبط با پروژه های صنعتی است که در فاکتور خرید آمده باشد، قهرا جزء بهای معاملاتی است. این مبلغ هزینه ای است که از بابت قراردادن نقشه های افنی یک محصول بخصوص در پروژه های صنعتی، جداگانه وصول می گردد و در فاکتور تجاری درج می گردد. هزینه هایی مثل حق نظارت بر نصب ماشین آلات، کارآموزی و غیره که اگر طبق فاکتور پرداخت شده باشد، محاسبه خواهد شد.^۲ حق امتیاز مدل، علامت یا جوهری که ممکن است از بابت استفاده از حقوق مالکیت فکری موجود در کالا به طور کلی در قالب پروانه های بهره برداری (لیسانس) جداگانه توسط وارد کننده پرداخت گردد و در فاکتور منعکس نشده باشد در این صورت به بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالای خریداری شده، اضافه نمی گردد.^۳ در خصوص هزینه های موضوع این بند نیز باید خاطر نشان ساخت موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی تا آنجا که این هزینه ها در فاکتور درج شده و در واقع جزء ارزش معاملاتی پرداخت شده با ماده ۱۰ قانون امور گمرکی ۱۳۵۰ مغایرتی ندارد و به طور قطع هزینه هایی مثل ثبت سفارش یا هروجه دیگری که عملا در اسناد مورد مبادله درج نگردیده و در احتساب ارزش معاملاتی منظور نمی شود. زیرا ارزش معاملاتی فقط قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت به فروشنده را شامل می شود که البته مبالغ دیگری که در ماده ۸ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی به آنها اشاره شده است، به دلیل پرداخت و مخصوصا درج در فاکتور خرید به این قیمت اضافه می گردد. در این فهرست هزینه هایی در ارتباط با افتتاح اعتبار یا واریز بروات یا حق ثبت سفارش و سایر هزینه های مشابه مشاهده نمی گردد یا ذیل عنوان کلی تری قرار نمی گیرند، تا بتوان آنها را در زمره ارزش گمرکی قرارداد اما هزینه هایی چون حق امتیازها و وجوه پرداختی برای دریافت پروانه بهره برداری صراحتا در این ماده ذکر شده اند و از لحاظ تعیین ارزش معاملاتی مورد قبول هستند و لذا هزینه هایی در ارتباط با افتتاح یا واریز بروات یا حق ثبت سفارش و سایر هزینه ای مشابه که

^۱ - بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمان جهانی تجارت، پیشین ص ۳۹

^۲ - بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمان جهانی تجارت، پیشین ص ۴۰

^۳ - ماده ۳۰ قانون امور گمرکی و آیین نامه اجرایی آن

اصولا در موافقت نامه ارزشگذاری اشاراتی به آنها نشده قابل پذیرفتن نیست. ^۱ در تعریف ارزش گمرکی همچنین سایر هزینه هایی که به کالا تا ورود به اولین دفتر گمرکی تعلق می گیرد و در محاسبه ارزش گمرکی قابل قبول هستند، اما از آنجایی که این هزینه ها حتی در آیین نامه ها اجرایی قانون امور گمرکی احصا نشده اند از لحاظ مقررات موافقت نامه مشخص می شود. با توجه به تعریف "ارزش گمرکی" کالای ورودی و قید عبارت "در همه ی موارد" بدیهی است در هر حال برای مقاصد گمرکی باید اجزا تشکیل دهنده ی بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه بیمه و حمل و نقل و باربندی اعم از اینکه حقیقتا در رابطه با ورود کالا پرداخت شده باشد یا نشده باشد، فارغ از هر گونه تخفیف که به هر دلیل جزء تخفیف های تجاری عمومی اعطا شده یا می شود، محاسبه، پردازش و نمایش داده می شود و حتی اگر کالا رایگان یا بدون دریافت هر گونه هزینه واگذار شده باشد. این نکات در موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی نیز در بیان قیمت بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا برای مقاصد گمرکی عملا لحاظ شده ولذا از این حیث مغایرتی در قانون امور گمرکی ۱۳۵۰ ملاحظه نمی گردد. ^۲

بند پنجم: سایر هزینه های قابل قبول در تعریف ارزش گمرکی

در تعریف ارزش گمرکی ارزش گمرکی کالای وارده به غیر از بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا لازم است هزینه های مربوط به افتتاح اعتبار یا واریز بروات اگر به صورت ارزی و توسط خریدار پرداخت شده و در اعلامیه فروش ارزش درج گردیده باشد، اضافه گردد. هزینه هایی تحت عنوان "حق ثبت سفارش" که در گذشته اضافه می گردید که دیگر بعد از یکی نمودن حقوق گمرکی و عوارض، به بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا اضافه نمی گردد. هزینه ی دیگر که بهای خرید کالا در مبدا به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا وارده افزوده می گردد حق امتیاز نقشه و حق امتیاز مدل و علامت بازرگانی

است منظور از امتیاز نقشه در حقیقت انتقال توانایی و تخصص برای استفاده از ماشین آلات و تجهیزات وارداتی مرتبط با پروژه های صنعتی است که در فاکتور خرید آمده باشد، قهراً جزیهای معاملاتی است. این مبلغ هزینه ای است که از بابت قرارداد نقشه های فنی یک محصول بخصوص در پروژه های صنعتی، جداگانه وصول می گردد و در فاکتور تجاری ارزشگذاری گمرکی تنها در صورتی در ارزش معاملاتی قابل قبول هستند که در زمره فهرست ماده ۸ (موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی) قرار داشته باشند. در هر حال قید این هزینه ها در ارزش گمرکی از آن رو است که هزینه هایی چون انبارداری در اماکن گمرکی کشور مقصد، هزینه های بندری، عوارض و حقوقی که ممکن است به کالا بعد از ورود به اولین دفتر گمرکی تعلق گیرند نباید به بهای خرید کالا در مبدأ به اضافه ی هزینه ی بیمه و حمل و نقل و باربندی کالا اضافه گردد و فقط آن قسمت از هزینه ها که قبل از ورود به کالا تعلق گرفته است حتی اگر برا موارد مذکور یا در ارتباط با آنها باشد، طبق تعریف مورد بحث پذیرفته می شوند، که البته به عنوان یک قاعده کلی مورد تائید موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی نیز می باشد.^۲

بخش چهارم: مقررات ارزشگذاری گمرکی ایران بر اساس قانون امور گمرکی جدید

بر طبق این قانون ارزش گمرکی کالای وارداتی شامل ارزش و بهای خرید کالا در مبدأ به علاوه هزینه های وارد شده به آن کالا تا ورود به نخستین دفتر گمرکی، قابل استناد از روی فاکتور خرید می باشد. موارد (مبالغ) قابل اضافه شدن و غیر قابل اضافه شدن به ارزش گمرکی و روش های ارزشگذاری آن به صورت کلی طی ۲ ماده بیان شده است.

^۱ - بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمان جهانی تجارت، پیشین ص ۳۹

^۲ - یادداشت تفسیری ماده ۸ موافقت نامه ارزشگذاری سازمان جهانی تجارت

بند اول: ارزش کالای وارداتی

ارزش گمرکی کالای ورودی در همه موارد عبارت است از ارزش بهای خرید کالا در مبدأ به علاوه هزینه بیمه و حمل و نقل به علاوه سایر هزینه هایی که به آن کالا تا ورود به اولین دفتر گمرکی تعلق می گیرد که از روی فاکتور خرید یا سایر اسناد تسلیمی صاحب کالا تعیین می شود براساس برابری نرخ ارز اعلام شده توسط بانک مرکزی در روز اظهار است^۱.

الف (موارد قابل اضافه شدن به ارزش گمرکی

- ۱- حقوق مالکیت معنوی
- ۲- ظروف و محفظه ها
- ۳- مواد قطعات و تجهیزات به کار رفته در تولید کالای وارده و یا تامین شده توسط خریدار
- ۴- هربخش از عواید فروش مجدد و عواید واگذاری تعلق گرفته به فروشنده به طور مستقیم یا غیرمستقیم

ب) موارد غیر قابل اضافه شدن به ارزش گمرکی

- ۱- هزینه ساختن، نصب کردن، سوار کردن، نگهداری یا کمک فنی در مورد کالاهایی مانند دستگاه ها، ماشین آلات و تجهیزات صنعتی پس از ورود آنها^۲
- ۲- هزینه حمل و نقل پس از ورود کالا

^۱- <http://rc.majlis.ir/fa>

^۲ - بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمان جهانی تجارت، پیشین، ص ۴۵

۳- هزینه سود متداول ناشی از تامین مالی خرید کالای وارده توسط فروشنده یا شخص ثالث

۴- هزینه اقدامات خریدار خارج از شرایط انجام معامله، مانند فعالیت های بازاریابی برای کالا

۵- حق تکثیر و تولید داخلی کالای وارده

۶- ارزش یا هزینه اطلاعات - اطلاعات و دستور العملها شامل ضبط های صدایی، سینمایی و ویدئویی، نرم افزارهای تجاری و نیز «حاملین اطلاعات» شامل مدارهای مجتمع، نیمه هادی ها و وسایل مشابه از این حکم مستثنی است. دستور العملهای ضبط شده در نرم افزار یا روی حاملین اطلاعات مانند دیسک، لوح فشرده و مشابه آن برای استفاده در رایانه، موارد ذکر شده ارزش حامل خام محاسبه می گردد.^۱

بند دوم: سایر روش ها

هرگاه از طرف صاحب کالا فاکتور خرید به گمرک ارائه نشده باشد یا ارزش مندرج در اسناد تسلیمی صاحب کالا به استناد دلایل و مدارک قابل قبول مورد پذیرش گمرک نباشد، ارزش کالا بر مبنای یکی از روشهای ذیل محاسبه می گردد.

الف) سوابق ترخیص کالای مثل همزمان از همان کشور مبدا

ب) سوابق ترخیص کالای مشابه همزمان از همان کشور مبدا

ج) قیمت فروش همان کالا در بازار داخل پس از تعدیل های لازم.^۲

د) ارزش محاسباتی بر مبنای عوامل متشکله^۳

^۱ - ماده ۱۴ قانون گمرکی ایران ابلاغی به دولت ۹۰/۹/۱۶

^۲ - <http://rc.majlis.ir/fa>

^۳ - بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمان جهانی تجارت پیشین ص ۴۸ ماده ۱۵ قانون امور گمرکی

و) ارزشگذاری کالا بر مبنای مدارک و اطلاعات موجود با انعطاف در به کارگیری روشهای ذکر شده در فوق

بند سوم: تقدم و تاخر در به کارگیری روشهای ارزشگذاری

رعایت تقدم و تاخر در به کارگیری روشهای ذکر شده الزامی است فقط در صورت درخواست وارد کننده، ترتیب کاربرد روشهای (بند ۲ قسمت های د، و) قابل جابجایی هستند.^۱

بخش پنجم: انطباق قانون ارزشگذاری ایران با موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی

رعایت مقررات موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی برای تمام اعضای سازمان تجارت جهانی و کشورهایی که به آن ملحق می شوند در قالب یک بسته واحد از تعهدات که اعضا در قبال سازمان می پذیرند جنبه الزام آور دارد و لذا بر همین اساس کشورهای عضو موظف هستند حداکثر تا تاریخ اجرای موافقت نامه در مورد آنها، قوانین و سایر مقررات و رویه های مربوط را با مقررات ارزشگذاری کالای وارداتی در این موافقت نامه سازگار کنند و مراتب را به اطلاع کمیته ارزشگذاری گمرکی^۲ برسانند. البته کشورهای اعلام برای تطبیق مقررات ارزشگذاری گمرکی خود با مفاد موافقت نامه می توانند از نهاد دیگری موسوم به کمیته فنی ارزشگذاری^۳ که طبق موافقت نامه تشکیل شده و بر اساس ضمیمه ۲ موافقت نامه

^۱ - ماده ۱۴ قانون امور گمرکی ۱۳۹۰

^۲ - این کمیته طبق ماده ۱۸ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی تشکیل شده است و مرکب از نمایندگان اعضای سازمان جهانی تجارت می باشد که به طور عادی سالی یکبار به منظور مشورت میان اعضا راجع به مسائل مربوط به اجرای سیستم ارزشگذاری گمرکی و پیگیری اهداف موافقت نامه تشکیل جلسه می دهد دبیرخانه همان دبیرخانه سازمان جهانی تجارت است. Technical Committee on Customs Valuation

^۳ - ماده ۲۲ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی

^۴ - این کمیته طبق ماده ۱۸ موافقت نامه تشکیل شده که زیر نظر سازمان جهانی گمرک فعالیت می کند. مشروح وظایف آن در ضمیمه ۲ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی آمده است.

ارزشگذاری گمرکی زیرنظر سازمان جهانی گمرک فعالیت می کنند بهره گیرند.^۱ که نهایتاً اعضا می بایست هرگونه تغییرات و یا وضع مقررات جدید در مورد ارزشگذاری گمرکی رابه کمیته ارزشگذاری گمرکی اطلاع دهند. باتوجه به موارد فوق جمهوری اسلامی ایران درصورت عضویت در سازمان تجارت جهانی ملزم است مقررات ارزشگذاری گمرکی خود را با مقررات سازمان تجارت جهانی (موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی) هماهنگ نماید ولی از آنجا که مهلت پیش بینی شده برای کشورهای درحال توسعه که یک مهلت ۵ساله که از سال ۱۹۹۵ شروع گردیده (همزمان با تاسیس سازمان تجارت جهانی) و در سال ۲۰۰۰ به پایان رسیده فرصت دیگری برای کشورهای دحال توسعه جدیدالورود به سازمان تجارت جهانی برای تطبیق مقررات گمرکی خود با موافقت نامه مزبور وجود ندارد، بنابراین هماهنگ سازی می بایست قبل از آغاز مذاکرات با سازمان جهان تجارت، و یاد جریان این مذاکرات و حداکثر بلافاصله بعد از الحاق در قالب یک الزام حقوقی انجام پذیرد.^۳

بند اول: مقایسه قانون ارزشگذاری ایران با قواعد ارزشگذاری گمرکی سازمان تجارت جهانی

قانون امور گمرکی کوشیده است ضمن برطرف کردن خلاء های قانونی و نارسایی های قانون سابق (مصوب ۱۳۵۰)، مقررات لازم آنرا با الزامات موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی سازمان تجارت جهانی هماهنگ نماید تا در جریان مذاکرات که می بایست طی آن مقررات گمرکی کشور، تسلیم گروه کاری تشکیل شده برای ایران گردد مغایرت های جدی در این زمینه وجود نداشته باشد. علی رغم گفته های فوق اشکالاتی قابل ذکر نسبت به قانون جدید موجود و به قرار زیر است:

^۱- World customs organization(wco)

^۲- بند ۲ ماده ۱۸ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی

^۳- <http://rc.majlis.ir/fa>

بند دوم: اشکالات قانون امور گمرکی جدید

الف) باتوجه به اهمیت و حساسیت مسئله ارزشگذاری گمرکی انتقاد وارده به قانون جدید امور گمرکی این است که به این موضوع تنها طی دو ماده (۱۴ و ۱۵) به صورت کلی پرداخته و در تعداد زیادی از روشهای گمرکی تنها به بیان مختصر و کلی و به صورت تیتروار به این روشها (طی ماده ۱۵) پرداخته است که این خود با اصل شفافیت و قابل پیش بینی بودن قوانین سازمان تجارت جهانی همسویی باشد.^۱

ب) مهمترین شیوه ارزشگذاری گمرکی که همان ارزش معاملاتی است به صورت کلی بیان شده درحالی که طبق بند ۱ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی می بایست دارای شرایط مشروحه ذیل باشد:

۱- هیچ گونه قید و محدودیتی درحق تصرف یا استفاده از کالا برای خریدار وجود نداشته باشد مگر محدودیت قانونی و یا منطقه جغرافیایی که می توان کالا را در آن مجدداً فروخت و یا اینکه به ارزش کالا به طور اساسی اثر نداشته باشد.

۲- فروش یا قیمت کالا قابل شرایط و ملاحظات نباشد که نتوان در ارتباط با کالای وارده برای آن تعیین ارزش کرد.^۲

۳- وجوه حاصل از فروش مجدد یا واگذاری یا استفاده بعدی به وسیله خریدار به طور مستقیم یا غیرمستقیم عاید فروشنده نشود مگر براساس ماده ۸ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی بتوان تعدیل مناسبی به عمل آورد.

۴- خریدار و فروشنده وابسته نبوده یا آنکه وابستگی آنها بر ارزش کالا اثری نداشته باشد.

ج) به عنوان یک اصل کلی که تاثیر بسیار بالایی در ارزش گمرکی اعلامی کالا می تواند داشته باشد عدم ارتباط خریدار و فروشنده است که در قانون امور گمرکی جمهوری اسلامی

^۱ - قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰ مواد ۱۴ و ۱۵

^۲ - بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمانی جهانی تجارت پیشین ص ۵۰ و ماده ۱۵ قانون امور گمرکی

ایران اشاره ای به آن نشده است. مصادیق این ارتباط در موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی ذکر شده است در حالی که در قانون امور گمرکی این امر مورد غفلت واقع گردیده است و از آنجا که ممکن است ذکر آن در آیین نامه اجرایی قانون جدید نیز مورد فراموشی واقع گردد، لذا در بیان مصادیق ارتباط بین خریدار و فروشنده (صادر کننده و وارد کننده) مواردی از لحاظ گمرکی، مرتبط در نظر گرفته می شوند. و شامل موارد ذیل هستند که شایسته است در آیین نامه اجرایی جدید لحاظ گردد:

- ۱- اعضای ارشد یا مدیران کسب و کار یکدیگر باشند.
- ۲- قانونا شریک در کسب و کار یکدیگر شناخته شده باشند.
- ۳- کارفرما یا مستخدم یکدیگر باشند
- ۴- شخصی به طور مستقیم یا غیرمستقیم ۵ درصد یا در صد بیشتری از آرای تعیین کننده مبتنی بر سرمایه یا سهام هر دو را در تملک داشته یا کنترل نماید.
- ۵- یکی از آنها به طور مستقیم یا غیرمستقیم دیگری را کنترل کند.
- ۶- هر دو به طور مستقیم یا غیرمستقیم تحت کنترل شخص ثالثی باشند.
- ۷- بایکدیگر شخص ثالثی را به طور مستقیم یا غیرمستقیم تحت کنترل داشته باشند.
- ۸- اعضای یک خانواده باشند (بند ۴ ماده ۱۵ ش های الف و ب بند ۲ ماده ۱)
- د) اولاً در قسمت یک بند الف ماده ۱۴ قانون امور گمرکی جمهوری اسلامی ایران حقوق مالکیت معنوی به عنوان موارد قابل اضافه شدن به ارزش گمرکی کالا ذکر گردیده در حالی که در موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی (ماده ۸) ذکر از آن نشده است.

دوما آنچه مهم است و برای آن پرداخت صورت می گیرد پروانه بهره برداری است که این موضوع در قانون مورد فراموشی واقع گردیده است.^۱

بند سوم: مبالغ قابل افزایش به قیمت واقعا پرداخت شده در ارزش معاملاتی

الف) در تعیین ارزش گمرکی طبق ماده ۱ موافقت نامه ارزشگذاری گمرکی موارد زیر به قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت برای کالای وارد شده، تا اندازه ای که خریدار متقبل شده اما در قیمت پرداخت شده یا قابل پرداخت برای کالا منظور نشده است، افزوده خواهد شد:

- ۱- حق العمل دلالی، جز حق العمل خرید.
 - ۲- هزینه محفظه هایی که برای مقاصد گمرکی چنان تلقی شود که با کالای موضوع بحث یک کاسه است.
 - ۳- هزینه بسته بندی چه از لحاظ نیروی کار یا مواد مورد استفاده^۲
- ب) ارزش کالاها و خدمات زیرا که به نحو مناسب سرشکن شده اند، درموردی که خریدار آنها را به طور رایگان یا به قیمت تخفیفی برای استفاده در زمینه تولید و فروش صادراتی کالای وارد شده به طور مستقیم یا غیرمستقیم تامین می کند، تا آن اندازه که چنین ارزشی در قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت منظور نشده باشد.
- ۱- مواد، اجزاء تشکیل دهنده قطعات، و اقلام مشابهی که در کالای وارد شده ترکیب گردیده است.
 - ۲- ابزارها، حدیده ها، قالبها، اقلام مشابهی که در تولید کالای وارد شده مورد استفاده قرار گرفته است.

^۱ - بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمان جهانی تجارت، پیشین ص ۵۱

^۲ - <http://www.irtr.gov.ir/pages/wto-agreements-products>

۳-مواردی که در تولید کالای وارد شده مصرف شده است.^۱

۴-کارهای مهندسی، تکمیلی، هنری، طراحی و نقشه ها و طرح هایی که در جای دیگری غیر از کشور وارد کننده کالا برعهده گرفته شده است و برای تولید کالای وارد شده لازم است.^۲

ج)حق امتیازها و وجود اخذ پروانه ها، مربوط به کالایی که ارزشگذاری می شود و خریدار باید به عنوان یک شرط فروش کالایی که ارزشگذاری می شود آنها را بطور مستقیم یا غیرمستقیم پرداخت نماید تا آن اندازه که این حق امتیازها و وجوه در قیمت واقعا پرداخت دشه منظور نشده باشد.

د)ارزش هربخشی از عایدات فروش مجدد، واگذاری یا استفاده بعدی از کالای وارد شده که به طور مستقیم یا غیرمستقیم به فروشنده متعلق گردد.

ه)هرعضو، در تدوین قوانین خود مقرر خواهد داشت که موارد زیر به صورت کلی یا جزئی در ارزش گمرکی منظور گردند و یا در آن در نظر گرفته نشوند.

۱- هزینه حمل و نقل کالای وارد شده به بندر یا محل ورود.

۲-مخارج باگیری، تخلیه و جابجایی مرتبط با حمل و نقل کالای وارد شده به بندر یا محل ورود.^۳

۳-هزینه بیمه

و)افزایش موارد به قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت طبق این ماده تنها بر مبنای داده های واقعی و کمیت پذیر صورت خواهد گرفت. در تعیین ارزش گمرکی، جز موارد

^۱- <http://www.irtr.gov.ir/pages/wto-Agreements-products-protection.s.asp>

^۲- اسناد حقوقی سازمان جهانی تجارت، پیشین، ص ۲۷۹

^۳-<http://www.irtr.gov.ir/pages/wto-agreements-products>

مقرر در این ماده هیچ چیز به قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت افزوده نخواهد شد. قیمت واقعا پرداخت شده معادل «ارزش معاملاتی»^۱ است که نخستین و پایه ای ترین روش ارزشگذاری در موافقت نامه به حساب می آید. بنابراین در ارزش معاملاتی قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت کلی مبلغی است که خریدار به فروشنده یا به نفع فروشنده از بابت کالای وارداتی می پردازد و همه مبالغ پرداختی خریدار به فروشنده یا توسط خریدار به شخص ثالث برای انجام تعهد فروشنده، به عنوان شرط فروش کالای وارداتی را شامل می شود. قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت عبارت است از کل وجهی که خریدار می بایست برای کالاهای وارد شده به فروشنده یا به نفع او پردازد. بنابراین نیازی نیست که پرداخت مزبور ضرورتاً به شکل انتقال پول صورت گیرد. پرداخت رami توان با اعتبارات اسنادی یا دیگر اسناد قابل انتقال به عمل آورد و یا می تواند به شکل کلی و یا جزئی صورت گیرد. قیمت واقعا پرداخت شده اشاره به قیمت کالای وارد شده دارد پس انتقال، سود سهم یا دیگر وجوه از خریدار به فروشنده که به کالای وارد شده ارتباطی نداشته باشد بخشی از ارزش گمرکی محسوب نمی شود.^۲

بند چهارم: مبالغ قابل یا غیر قابل افزایش به ارزش گمرکی

الف) مبالغ قابل افزایش به ارزش گمرکی طبق قانون امور گمرکی

- ۱- حقوق مالکیت معنوی
- ۲- هزینه های طراحی و مهندسی در سایر کشورها
- ۳- ظروف و محفظه ها
- ۴- مواد قطعات و تجهیزات به کار رفته در تولید وارده و یا تامین شده توسط خریدار

^۱-Transaction Value

^۲ - اسناد حقوقی سازمان جهانی تجارت پیشین ص ۲۸۰

۵- هربخش از عواید فروش مجدد و عواید واگذاری تعلق گرفته به فروشنده به طور مستقیم یا غیر مستقیم

ب) مبالغ غیر قابل افزایش به ارزش گمرکی طبق قانون امور گمرکی

برطبق مقررات سازمان تجارت جهانی همچنان که لازم است تعدیلاتی در مورد قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت صورت گیرد، اقلام دیگری نیز وجود دارند که نمی توان آنها را به قیمت واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت اضافه کرد مشروط بر اینکه از قیمت های واقعا پرداخت شده یا قابل پرداخت کالا متمایز باشند که در قانون امور گمرکی جدید عبارتند از:

۱- هزینه ساختن، نصب کردن، سوار کردن، نگهداری یا کمک فنی در مورد کالاهایی مانند دستگاه ها، ماشین آلات و تجهیزات صنعتی پس از ورود آنها^۱

۲- هزینه حمل و نقل پس از ورود کالا

۳- هزینه سود متداول ناشی از تامین مالی خرید کالای وارد ه توسط فروشنده یا شخص ثالث

۴- هزینه اقدامات خریدار خارج از شرایط انجام معامله، مانند فعالیت های بازاریابی برای کالا.

۵- حق تکثیر و تولید داخلی کالای وارده^۲

۶- ارزش یا هزینه اطلاعات - اطلاعات و دستورالعملها شامل ضبط های صدایی، سینمایی و ویدئویی، نرم افزارهای تجاری و نیز «حاملین اطلاعات» شامل مدارهای مجتمع، نیمه هادی ها و وسایل مشابه از این حکم مستثنی است. و دستورالعمل های

^۱ - بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمان جهانی تجارت، پیشین ص ۴۵

^۲ - اسناد حقوقی سازمان جهانی تجارت پیشین، ص ۲۸۲

ضبط شده در نرم افزار یا روی حاملین اطلاعات مانند دیسکت ، لوح فشرده
و مشابه آن برای استفاده در رایانه ، موارد ذکر شده ارزش حامل خام محاسبه می
گردد.^۱

^۱ - ماده ۱۴ قانون گمرکی ایران ابلاغی به دولت ۹۰/۹/۱۶ و بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمان
جهانی تجارت، پشین ص ۵۰

الف) کتب

- ۱- . امید بخش اسفندیار، مرکز تجارت بین المللی ودیبرخانه مشترک المنافع راهنمای تجاری دور اروگوئه، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۷۵.
- ۲- ایروانی محمدجواد، تجارت در آینده و درآمدی بر سازمان تجارت جهانی، انتشارات موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی ۱۳۸۸
- ۳- امید بخش اسفندیار، سازمان تجارت جهانی ساختار قواعد و موافقت نامه ها، شرکت چاپ ونشر بازرگانی، ۱۳۸۵.
- ۴- اشرف زاده حمیدرضا، سازمان تجارت جهانی، تهران وزارت امور خارجه مرکز چاپ انتشارات ۱۳۸۸
- ۵- امید بخش اسفندیار و مسعود طارم سری، آشنایی با موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت گات، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۷۵.
- ۶- ایروانی محمد جواد، شناخت سازمان تجارت جهانی، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۵
- ۷- خزایی حسین، حقوق تجارت بین الملل جلد پنجم، نشر قانون، ۱۳۸۸.
- ۸- صادقی یارندی و طارم سری مسعود، فرهنگ توصیفی اصطلاحات تجارت بین الملل و سازمان تجارت جهانی، انتشارات موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی ۱۳۸۷.
- ۹- زاهدان طلبان علی، سازمان تجارت جهانی ساختار قواعد و موافقت نامه ها، شرکت چاپ ونشر بازرگانی ۱۳۸۷.

۱۰- طارم سری مسعود، اینکو ترمز ۲۰۰۰، اتاق بازرگانی بین المللی، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی ۱۳۸۵.

۱۱- طارم سری مسعود... اسناد حقوقی سازمان تجارت جهانی، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۵.

ب) مقالات

۱- سیف افجه ای معصومه "رویه حل و فصل اختلافات در سازمان جهانی تجارت" فصل نامه سیاست خارجی، سال هفده، ۱۳۸۷

۲- طارم سری مسعود، بررسی لایحه امور گمرکی از دیدگاه مقررات سازمان تجارت جهانی، به سفارش انجمن علمی بازرگانی، ۱۳۸۴.

ج) پایان نامه

۱- محمد آقایی "تحول در روشهای حقوقی حل و فصل اختلافات در سازمان تجارت جهانی" پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی ۱۳۸۴.

۲- مهرافزا دباغی قلعه "اصول وقواعد ماهوی حاکم بر سازمان جهانی تجارت"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۸۶.

مرکز آموزش علمی-کاربردی
سازمان همیاری شهرداری های
ایران

انجمن علمی فلسفین

بنیاد علمی قانون یار برگزار می کند

با همکاری و حمایت معنوی
مرکز آموزش علمی-کاربردی سازمان همیاری شهرداری های استان اصفهان

همایش ملی

علمی- پژوهشی فقه و حقوق اسلامی

دکتر بهنام اسدی
مسئول برگزاری

محور های همایش:
پذیرش مقاله در تمامی زمینه های علوم تربیتی و روان شناسی (تمامی گرایش ها)، برنامه ریزی درسی علوم مشاوره، فلسفه تعلیم و تربیت، آموزش و پرورش، آموزش الکترونیک، برنامه ریزی آموزش عالی علوم اجتماعی، فرهنگ، هنر (تمامی گرایش ها)، ارتباطات اسلامی و سایر موضوعات مرتبط با علوم انسانی

۱۵ بهمن ماه ۱۳۹۸

اصفهان

سالن اجلاس دانشگاه

ارکان کلیدی همایش
 دبیر اجرایی همایش:
دکتر امین امیریان فارسانی
 رئیس هیات داوران:
دکتر سعید سامانی مجد
 رئیس شورای سیاست گذاری:
دکتر سعید خردمندی

جهت چاپ مقالات خود در دیگر همایش های قانون یار
 گالریست فایل word مقاله خود را به همراه
 شماره تماس به آدرس ایمیل زیر ارسال نمایید
phdsara@yahoo.com
ارسال مقاله در واتس آپ یا تلگرام به شماره
09100636002
 همایش های علمی و پژوهشی، هر ساله در دو نوبت برگزار می شود

پایگاه های نمایه کننده مقالات همایش

دبیرخانه همایش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، کوچه مینا، پلاک ۲۹، طبقه سوم

واحد مشاوره ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹ - ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶ واحد صدور مدرک ۰۲۱۴۴۴۴۱۷۶۴

www.olomensani.IR